

✠ ПОМОГАЈ БОГЪ

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOV

10. číslo

Budyšin, nowember 1961

Lětnik 11

Hrono na nazymnik

Ja pak praju wam: Lubujće svojich njeprěcelow; prošće za tych, kiž was přescěhuja, zo byšće džěci byli wašeho Wótca w njebiesach.

Mat. 5, 44. 45a

Tute žadanje Jezusowe bě hižom mnohim kamjeń postorka! „Lubować chcu“, tak snano někotry rjeknje, „svojich přecelow, priwuznych, towaršow, mjedla wšitkich čłowjekow, kotřiž mi ničo złeho nječinja. Ale svojich njeprěcelow lubować, ně, to na žadyn pad njedokonjam; ani teho njemožu lubować, kiž je mi njesympatiski!“ Štóz tak rjeknje, njewě, što je lubosć.

Přetož lubosć a lubosć je woprawdže dwoje. Hdžež w serbsčinje jenož jedne słowo mamy, mjenujeće słowo „lubosće“, znaje řeč, w kotrejž je Nowy zakon pisany, grěksčina, někotre wurazy. Tak ma wona jedne słowo za lubosć mjez mužom a žonu a zaso druhe za lubosć k wšemu rjanemu, nadobnemu a dobremu a zaso druhe za lubosć mjez bratrami a potom to słowo, wo kotřež so tudy jedna. To je słowo „agape“. To je lubosć k wšemu niskemu, snadnemu, slabemu. Štóz tu ma, tón može tež lubować tam, hdžež docyla ničo lubować njeje. Čłowjek sam wot so nima tutu lubosć. Wona je najprjedy jenož pola Boha namakać. „Bóh je swět tak lubował...“ Swět pak, čłowjek, kajkiž wón je, njeje za Boha hódny, jón lubować. A tola jón lubuje, wón čłowjeka lubuje, hačrunjež je jeho njeprěcel. A tutu lubosć je wopokazał hač do smjerće, Jezus Chrystus, Boží Syn.

Jenož tak móžemy rozumić, što je lubosć k njeprěcelej. My ju móžemy jenož měć, smy-li woprawdźite Bože džěci, kaž tež Zbožnik tu praji, „zo byšće džěci byli wašeho Wótca w njebiesach.“ A jenož hdyž smy k tutej woprawdže najwyšej lubosći, k lubosći k njeprěcelej kmari, smy jeho džěci. Cyle jasnje Jezus potom dale wo tym řeči: „Lubujće-li tych, kotřiž was lubuja, kajke myto změjeće? Nječinja to tež clownicy? A jeli luboznje wobchadžeće jenož ze swojimi bratrami, što to wosobneho činiće? Nječinja tak tež póhanjo?“ To wšitcy druzy tež činja. Bože džěci pak wjace činja.

Zo njebychmy to wopak rozumili: Lubosć k njeprěcelej njerěka, z čorného běle činić, njerěka, zo dyrbi wón mi „sympatiski“ być, zo ja jemu woško šije padnu, zo bych wšitko schwaliž, štož čini a řeči a myslí. Wo to wšo so njejedna ani wo sympatiske

(Dale na str. 2)

Kantorowy syn

Ja wo njeho žaruju a mam jeho lubo, kaž maš svojego njeboh bratra lubo, hačrunjež jeho njeznajach. Jeho nana směch zeznać — tuteho stareho kantora, kiž swoje pišćece lubowaše. Wón na nich njehraješe z porstami ale ze swojej dušu. Wón sam je luta muzika — jeho mała, ale elegantna postawa. Jeho řeč je kaž najcuniši register pišćelow a wosebje, hdyž řeči wo swojim njeboh synu.

Wěš ty, zo je to nutrna swjatočnosť, hdyž tebi čistý, nadobny čłowjek wotkrywa w čichej póćiwosći rjanosće swojeje duše? Kaž kemše so mi zda być, hdyž směm jemu připosluchać:

Jeho syn bě jako gymnaziasta nawuknył pola dobrego wumělca na huslach hrać. Wón běše njewšědnje muzikalny a tež powšitkownje wobdarjeny. Krasne běchu to wječory, hdyž nan a syn hromadže hraještaj — nan na klawěrje, syn na huslach. To běše luta nutrosć, lute zbože. Bórzy pak přińdže wójna. Syn dyrbyeše do wojakow a padny. Nan plakaše. Mać a sotra wězo tež, ale nan bě najwjace zhubił. Wón je potom tež dyrbjał ze swojeje domizny, wostajiwši tam wšo swoje zamoženje, wězo tež swój drohotny klawěr, kotryž bě jemu wosebny darićel w zahoritosci za rjane,

raz z jenym towaršom, wubjernym Berlinskim pianistu na jeho jeničku nóc dom sej dojeł. Tutón wječor, tuta nóc, běše jenož muzika, najrjejša, najčisćiša, najkrasniša muzika, štódka a bolostna. Nazajtra so nan a syn posledni króc plakajo rozžohnowaštaj.

W lacareće njedaloko Krakowa bě wudychał. Tam běchu jeho tež pochowali. Styskna wutroba nana žadaše sej synowy row móc wohladać.

W horcych dnjach awgusta nastaji so nan na daloki puć. Jeho sotra bě jemu žiwu kwětku za row sobu dała. W smalacym slóncu steješe wón w Krakowje na hasy. Što činić? Kak dale? Hdže je pohrjebnišćo? Cyle wěsće hišće na 50 kilometrow! Kak tam won přińdu? Tuž nadobo pódla njeho zasta awto:

„Hdže chceće?“ „Na row svojego syna.“ Nan mjenowaše mjeno lacareta.

„My tam nimo přiějdzemy. Posydněće so do awta.“

Za poměrnje krótki čas steješe naš luby kantor při rowje svojego syna. Slóncu njesmilnje paleše a kwětko bě hižom wša zwjadla. Wón ju sadži do horceho sucheho pėska. Lědma bě hotowy, tuž pytny, zo bě so njebjo po-

*My njeismy ničo
do swěta přinjesli
a my tež ničo
z njeho sobu
njewzamy.
Před smjerću smy
wšitcy runi.*

wumělske hraće dať. Wo wšo tole pak so jeho duša njerudžeše. Wona běše poľna zrudoby syna dla. Lěta doľho ani ze žonu njemožeše jeho mjeno naspomnić.

Hač drje je wón začuwał, zo so wot fronty njewróci? Wón bě chětre hišće

mróćilo. Hrimanje, blyskanje a hižom přenje kapki. Wón chětre chwata něhdže pod třěchu. Hdyž po wokřewjacym dešću zaso k rowje stupi, bě so zwjadla kwětko zhrabała. Rjane znamjo džiwa nowého žiwjenja.

W

Prezident n. w. D. Erich Kotte †

Hdyž so synoda w Drježdžanach schadźowaše, dońdže zrudna powěsć, zo bě prjedawši prezident sakskeje krajneje cyrkwy, tajny rada D. Erich Kotte, wusnyl.

Naša cyrkej je tutomu mužej jara dźakowna. Wón je jej w čěžkich časach ze swojim bohatym juristiskim wědženjom swěru słužił. Erich Kotte, syn ratarja, bě na Mišnjanski gymnazij (Fürstenschule) chodźił. Po swujich juristiskich studijach stupi w čěžkim času po přenjeje wójnje do služby cyrkwy. Hdyž so tehdom cyrkej wot stata dźěli, mějachu so čezke prašenja w dolhich a zasaklych jednanjach, samo w sudniskich jednanjach, rozsudzić.

W času po 1933 je tajny rada Erich Kotte swěru stał na boku wuznawarskeje cyrkwy. Zmužiče je prawa cyrkwy zastupował a je za to čerpjeć měl.

Hižo w meji 1945 je znowa krajny cyrkwinski zarjad přewzał a je jón nawjedował hač do lěta 1957. Jemu mamy so sobu dźakować, zo mamy swoju serbsku superintendencuru w Sakskej krajnej cyrkwi. Wěčne swětlo njech so jemu swěći.

Saksa synoda so schadźowała

23.–27. oktobra 1961

Po kemšach, na kotrychž knjez biskop D. Noth předowaše a z nami swjate Bože wotkazanje swjećeše, zeńdže so synoda we wosadnym domje w Drježdžanach-Plauenje.

Knjez biskop poda drje chutnu, ale tež stroštnu rozprawu wo wuwicu cyrkwinskeho žiwjenja. Naša cyrkej stej dženza we wosebitym času pruwowanja. Časy nuzy běchu za Boži lud tež časy žohnowanja. Wo swujich swěrných chcemy so sprócniwje starać, ale tež wo tamnych, kotřiž Božemu słowu wocuzbnichu. Wosebitu kedźbnosć zložuje cyrkej na duchowne přihotowanje lajkow. Na Lipsčanskej teologiskej fakulcie su tež lětsa wšě studijne městna wobsadźene. Tuchwilu mamy w sakskej cyrkwi 36 diakonow jako duchowných na farskich městnach, kotřiž swoju službu derje a swědomiče wobstaraju. Dochody ze zběrkow a dobrowólných darow su so dale powyšiłe.

Synoda bě wjele listow z kraja dóstała, zo by tola konkretne słowo wo měrje prajila. Kóždy z tutech listow smy kedźbnje přečitali a dokładnje přemyslowali a na kóždy je so wotmožiwilo. Po dolhim a chutnym rozpominanju hač do pózdńeje nocy smy słowo na wosady wobzamknyli, kotrež su wosady njeźelu, 5. nowembra, z našich klětkow slyšeli.

Dale je so synoda dokładnje zaběrała z porjadom našich Božich službow. Na swjedženju swj. Trojicy 1962 chcemy dalšu kroćel činić, zo bychy so ewangelsko-lutherske wosady w Němskej tež w tym zblížili. Hdyž běchmy lětsa jako hosćo w Delnjeje Łužicy, tam tutón trochu přeměneny porjad nazhonichmy. Cyle wěsće so wšitcy bórzy na njón zwučimy.

Njech smy w synodě druhdy wšelakeho mjenjenja a to tež jasnje a sprawnje wuprajamy, tak je tola wobozhacy bratrowski duch mjez nami. Jedyn druhého česći a připóznawa. W.

Pod znamjenjom kelucha

Napisał Hanuš Härtel

Wo Husu a husitach

Keluch — to bě symbol husitskeho rewolucionarneho hibanja. Tole wěmy hišće ze šule. My starši, kotřiž smy hižo do wójny do šule chodźili, njejsmy přewjele wo Husu a wo husitach slyšeli. A štož nam wučerjo powědachu a štož čitachmy w čitankach wo husitskim hibanju, to běše trochu to najhórše, štož so wo historiskich wosobach prajić hodži. Hus bě po měnjenju prjedawšich němskich stawiznarjow fanatiski česki měšnik, kecar a zasakly němcowžračk, a husiča běchu pječa nje-disciplinowane črjody českich rubježnikow a mordarjow, kiž wšo němske hidžachu a wšu kulturu ničachu a wšudžom, hdžež přindžeču, wulku škodu načiniču. Němcy wukładowachu stawizny k swojemu lěpšemu a nas Słowjanow křiwadžachu. Tuž dyrbymy tež wobraz, kotryž smy wo husitach dotal měli, korigować. Slědowace rynčki maju k tomu pomhać, zo bychy Serbjka dostali lěpši a sprawniši wobraz wo wonych „Božich wojowarjach“, kaž so sami mjelowachu.

I.

W kajkim času bě Jan Hus žiwý?

Doba před něhdže 600 lětami běše mała radostna za jednorých ludźi. Cyly tehdomniši režim, fewdalizm, tčeše we hłubokej krizy, a to po cyłej Ewropje, wosebje pak w českim kralestwje. Zrudne běchu socialne poměry, zrudne běchu socialne poměry a přezrudne bě žiwjenje w cyrkwi.

W Českej knježachu Luxemburgscy kralojo. Kral Korla IV., kiž podpěraše wšudžom móc katolskeje cyrkwy, kiž založi Prasku uniwersitu, bě tež z němskim kejžorom. Tež jeho syn Wjacław IV. (1378–1419) bě česki kral a němski kejžor. Wón však bě w tajnej zwadze z němskimi wjerchami. Tohodla woni jeho wotsadźichu jako němskeho kejžora, tak wosta Wjacław jenož z českim kralom. Ale tež w swojim samsnym kralestwje měješe lute mjerzanje. Wysoke zemjanstwo, tak mjenowaní „knježa“, njechachu sylneho krala nad sobu měć. Kóždy zemjan chcyše sam swój kral być. Wjacław pytaše zepjeru pola niskeho zemjanstwa, pola ryčerjow a pola měščanow. Tohodla wojowachu knježa přećiwo swojemu kralej a jeho samo někotre razy zajachu. Tuž wězo žadyn prawy porjadk w kraju njeběše.

Wulcy zemjenje, byrnjež běchu sami jara bohaći, hladachu ze zawliscu na wulke bohatstwa cyrkwy a čahachu so tež z městami, kotrychž prawa njerespětowachu. A jich poddani jich hidžachu, dokelž jich nje-smilnje klukachu.

A niske zemjanstwo? Jich kubla běchu poměrnje małe z mała poddanymi, ale čím bóle dyrbjachu so tući za swoju wyšnosć drěć. Wumré-li tajki ryčer, namré wězo jenož jedyn ze synow kubto z poddanymi. Druzy synojo podachu so zwjetša do služby we wojsku abo služachu při dworje krala abo druhého knjeza. Zemenje-možachu so ze swojim poměrnje skromnym bohatstwom wulkim knje-

zam runać. Mnozy z nich běchu ža-
lostnje zadołženi. Tuž běchu ryčerjo
njespokojni a ze zawliscu hladachu na
wulke bohatstwo knjezow, městow a
cyrkwy.

Kralowske města běchu zamožite
a pomhachu kralej z pjenjezami a
z wojskom, zo by přećiwo wysokemu
zemjanstwu wojowala móhl. Za to dó-
stawachu wot krala wšelke privile-
gije, kotrež měščanam rjane dochody
wunošowachu. Města pokupowachu
cyle wsy, kotrychž robočenjo dyr-
bjachu za nje dźelać. Ale tež města
njemožachu w měrje swoje bohatstwa
wužiwać. Mějachu husto dosć ze ze-
mjanami wojować, zo bychy sej swo-
je prawa zakitali. A znutřka běše roz-
kora mjez bohatymi překupcami a
rjemjeslnikami. K tomu bě w městach
wulka ličba chudých, najatých dźela-
čerjow, wučobnikow a prošerjow, ko-
triž hidžachu zamožitych.

K tomu přindže hišće narodna na-
pjatosć. Bohaći w českich městach
běchu zwjetša Němcy. Česa widžachu
w Němcach swojich wuklukarjow.

A kak běše z cyrkwu? Cyrkwi słu-
šeše poľojca cyleje českeje pody. Wu-
klukanje w cyrkwinskih wsach běše
hišće hórše hač w knježich wsach.
K tomu widžeše lud, kak běchu tući
„zastupjerjo Boži na zemi“ žiwi.
Romska cyrkej so tehdom runjewon
tepeje w bahnje njewěry a njepócći-
wosće. Wot lěta 1378 knježeštaj dwaj
bamzej, jedyn w Romje, druhu
w Francoskej. Jedyn zakliwaše dru-
heho.

Husto dosć widžeše lud swojich
duchowných, kotřiž dyrbjachu jim po
prawym z dobrym přikładom być,
wopitych a njepócćiwých. Robočenjo
pak dyrbjachu plaćić a zaso plaćić:
džesatk, dawki knjezam, na cyrkwe za
mšu, za křćenicu, za chowanje, za
wěrowanje, za kóždu maličkosć. Mó-
žemy so džiwać, hdyž lud w cyrkwi
a wosebje w jeje bohatých dostojni-
kach widžeše swojich najhóršich wu-
klukarjow a jich hidžeše?

Dyrbymy však wuznać: nic wšitcy
duchowni běchu tak skaženi. Běše tu
tež wjele nišich duchowných, kotřiž
běchu nimale runje tak chudzi kaž
robočenjo. Woni pak dyrbjachu wšu
službu w cyrkwi wukonjeć. Woni ste-
jachu na stronje luda, potłočowaného
luda, kotryž čerpješe pod wójnami
knjezow mjez sobu. Z rjadow tutech
chudých a sprawných měšnikow po-
chadžachu zmužiči předarjo, kotřiž so
sami prócowachu wo pócćiwu žiwje-
nje a zjawnje kritizowachu skaženosć
tehdomnišeho časa.

(Přichodnje dale)

(Kónc z 1. strony)

začuce. To je čisće hinaša wěc. Nje-
přećela lubować, to rěka, tež jeho
njewotpokazać, hdyž do někajkeho
położenja přindu, w kotrymž sym je-
mu bliši! Najlěpši praktiski přikład
je zadžeržowanje smilneho Samarit-
skeho napřećo temu, kiž ležeše pol-
morwy na droze, hač runje běše tón
njepřećelski a njesympatiski Žid. Lu-
bosć k njepřećelej je přewinjenje naj-
strašnišeje brónje, a to je hida! La.

Po dalokich pučach

Podal Gerhard Wirth

(Pokročowanje)

Luby přečel nam pokazuje „Zlotu Prahu“

Senior Lanštjāk chodžeše z nami po Praze. Hdy bychmy sej tola wšo spomjatkować mōhli, štož je wōn nam ze svojim přebogatym wědženjom wšo pokazał, rozkladł, nam powědał ze stawiznow ewangelskich cyrkwjow w stolicy českeho luda, kotraž bě něhdy tež hłowne město a rezidenca němskeho kejžorstwa!

Tuž pōjće nětko sobu, lubi čitarjo, po praskich zajimawych pučach. Ze svojim awtowom zastachmy před Nowoměšćanskej radnicu, kotraž bu w poslednjeje wōjnje čezko wobškodžena. Spominajo wšak na wopory zašleje wōjny, na rozbite města, sy poľny džakownosće, zo so tutemu krasnemu městu njeje wjace škody načiniło. Brutalne bomby roztorhaju barbarisce najrjeńše, najdrohtniše wěcy, kotrež so ženje wjace njehodža narunać. Za mnje je a wostanje Praha najrjeńše město. Ja lubuju swōj Budyšin z cyłej wutrobu, ale z českeje stolicu wšak so naša serbska runać njemōže. Tele bohatstwo na najrjeńšich twarach: wěže, cyrkwje, hrody, mosty. Nahladać so njemōže! Wšo tole je přeťrało strašne lěto do wōjny a hrozbnu wōjnu samo. Weš Ty, zo je so za Českosłowaksku wōjna hižom započala 1938?

Tuž tam stejachmy při Nowoměšćanskej radnici. Jejny rjany historiski časnik njepokazuje jenož hodžiny a minuty, ale tež datum, puć měsačka a planetow. Hdyž je hodžina poľna, zaklinči rjana melodiya na zwonach a z woknješka postrowjeja nas małe, něžne figury.

„Tamle je Tinska cyrkej.“ (Sće ju w oktoberskim čisle našeho časopisa widželi.) „Wona bě něhdy husitska katedrala. Jako běchu so po 1. wōjnje w Praze zešli ewangelscy Słowjenjo — mjez nimi tež Waš Bogumił Šwjela — a my sej tule historisku cyrkej wobhladachmy, stupich na klětku. Tehdom plakachmy ze zrudobu spominajo na wšo horjo a čerpjenje ewangelskich w Praze a cyłej Českosłowakskeje po lěće 1620. Hlejte jowle!“ a bratr Lanštjāk nas dowjedže na městno, hdžež běchu 1621 — po přehratej wōjnje při Bělej Horje před Prahu — 27 ewangelskich wotprawili. Mjez nimi tež Handrija Šlika, kotryž bě posledni česki bohot za Lužicu.

„Haj, tale cyrkej tam zady bě tehdom hišće jenička katolska. Wšě druge běchu 1620 ewangelske.“

Na torhošću je znaty Husowy pomnik. Wo Husu samym njetrjebam tu nadrobnje pisać. Naš luby serbski přečel prof. Härtel je nam rjany na-

stawk připósłał wo Husu a husitach, kotryž w našim časopisu wozjewimy.

Tele krasne město! Kajki to rjany napohlad; šěroke Wjaclawske náměsto. Na jeho koncu widžiš Narodny muzeum a před nim pomnik krala Wjaclawa.

„Tamle je Narodne džiwadło.“ Wulke twarjenje njedaloko rěki Woitawy. Narodne džiwadło je za Českosłowakow tajke něšto kaž narodna swjatnica. Za nje su před sto lětami horliwje woprowali. „Mojeho džěda, kotryž bě za lutherskeho fararja w Słowakskeje, su tehdom pochłotali, dokelž je tež sobu za Narodne džiwadło woprował.“

Potom džěchmy přez rjany a sławny Karlowy most na Mału stronu Prahi. Wjetši džěl Prahi je na prawym boku rěki.

„Na telej wěži wisachu dolhe lěta hłowy wotprawjenych ewangelskich.“

Městno jich wotprawjenja wšak běchmy při radnici widželi.

„Tamle delka běše ‚Serbski seminar‘. Tam bydlachu katolscy serbscy młodźency, kotřiž so na duchownske powołanje přihotowachu.“ Kajki dobytěk bě to za katolskich serbskich duchownych, zo to jenu słowjansku rěč dokładnje nawuknychu. To jim zawidžu!

A potom tōnle překrasny wuhlad z Hradčanow na stowěžatu Prahu! Hač na samōn horicont wupřestrěwa so po hōrkatej krajinyje wulke město z wjace hač milijōn wobydlerjemi. Bohu budž hišće raz nutrny džak, zo njeje dał tež tutemu městu do prócha rozpadać!

Jow na hrodze je srjedzišće českosłowakskeho knježerstwa. Na třěše zmahuje štatna chorhoj, to rěka, zo je prezident Českosłowakskeje socialistiskeje republiky doma. Wosrjedž hrodu steji wulkotna cyrkej swjateho Wita. Tutōn swj. Wit mi hewak njeje znaty. Stari Słowjenjo wěrjachu do Swjatowita, pōhanskeho přiboha. Hač bě to snadž přičina, zo tu krasny Boži dom po tymle tak njeznatym Wiće pomjenowachu?

Po hrodze chodžić je wulce zajimawe: ta wulka žurla, hdžež so knjezojo českeho kralestwa wubědžowachu na konjoch jěchajo, tam horka ta mała stwa, z kotrejež wokna 1618 čisnychu kejžorowych zastojnikow — a wosebje: na wšelkich městnach dohladachmy so woponow Hornjeje a Delnjeje Lužicy. Haj, wězo Lužica słuše něhdy do českeho kralestwa a Handrij Šlik bě jejny posledni česki bohot. Jeho kelich je po jeho martrarskeje smjerći do serbskeje Delnjeje Lužicy přišoł. My jōn tola widžachmy we Wjerbnom, hdyž tam ducy wot cyrkwinskeho dnja pozastachmy.

Nětk běše na mni, zo našemu lube- mu přečelaj powědach, kak rjany bě tež lětsa zaso naš Serbski cyrkwinski džěl, tōnkróc w Delnjeje Lužicy w Bōrkowach. Wšo chcyše naš luby bratr wědзец — a ja jemu rady powědach.

Tež za mjezami maju nas lužiskich Serbow wutrobnje lubo.

(Přichodnje dale)

Wosrjedž njekřesćanskeho morja

Na aziskej zemi wotměwa so třeća wulka zhromadžizna Swětoweje rady cyrkwjow. Na aziskej zemi, što to rěka?

Wěmy drje wšitcy někak, hdže Azija leži a zo je to njesměrnje wulki kontinent, na kotrymž bydli njesměrnje wjele ludži a ludow a zo su tam njekřesćanske wěry doma, hinduizm, buddhizm a konfucianizm. Je to domizna štyrjoch wulkich kulturow: hinduistiskeje a buddhistiskeje, mohamedanskeje a konfucianskeje. Zdobom pak maš tam tež poloju křesćanow wšech misioniskich krajow a wjace hač 85 % wšech misioniskich šulow, wysokich šulow a chorownjow. Tu so křesćenjo wjele bōle hač druhdže na swěće nastajnosći z njekřesćanskimi wěrami zetkawaja. Hinduizm ma wjace hač 300 milionow přiwisnikow. Buddhizm je předewšěm w Ceylonje, Burmje, Tailandže, Chinje, Koreji, Formozo a Japanskej doma. Pakistan a Indoneziska stej islamskeje stataj. Tam su potajkim mohamedanojo. W běhu poslednich lět su tele stare nabožiny zaso wuznana nabyte a so zdžěla z nacionalistiskim hibanjom zwjazate. To dže samo tak daloko, zo je jenož tōn prawy Pakistanc, kiž je mohamedanski, abo zo je jenož tōn prawy Burmeza, kiž je buddhist. To njeje wězo přeco tak, zo knježerstwa tajke mēnjenje podpěruja. Wěmy wot indiskeho ministrskeho prezidenta Nehru'a, zo je wōn swjich krajanow prosyl wo znjesliwosć z druhimi, kiž njejsu samsneje wěry kaž woni. W Burmje je nětko tak daloko, zo je buddhizm statna nabožina, potajkim wěra stata. Toła knježerstwo chce zatožić komisiju, kotraž změje nad tym stražować, zo so nikomu čeze nječinja, kiž buddhist njeje.

Čas kolonialneho knjejestwa je wosebje wina, zo maja tamne ludy křesćanstwo zwjetša za přiwisk nawjěčorneje ciwilizacije a nawjěčornych politiskich mocow. Tohodla wone tež do swjich samsnych krajanow husto dosć žanu dowěru nimaju, jelizo su křesćenjo. We wšelakich krajach je samo tak, zo njepuščaja misionarow nutř, chiba jenož tajkich, kiž so wo karitatiwne džělo (za chudych, chorých atd.) staraja. Předować a Bože słowo připowědać smědža jenož domorōdni křesćenjo. Mamy w Aziji wulke krajiny z pjeć hač do 10 mil. wobydlerjow, hdžež ničō wo Boze njewědža a hdžež žana cyrkej nje- steji. Afganistan, wšelake aziske džěle Sowjetskeho zwjazka a někotre krajiny pod Himalajskimi horami su za křesćanstwo zawrjene. — W Aziskej křesćan być, to njeje tak, zo wob lěto někotre hriwny cyrkwinskeho dawka plaćiš (abo njepłaćiš) abo zo možeš koždu njedželu do rjaneho Božeho domu kemši chodžić (abo njehodžić); tam křesćan być sej žada njesměrne wopory, cyłego čłowjeka z dušu a wutrobu, tajkeho, kiž je zwōlniwy, križ na so wzać a za Chrystusom kročić. — Snano nětk kusk lěpje rozumi- my, kak **ważna** tale ekumeniska zhromadžizna je? H.

Chronika

W našim starym „Předženaku“ steji pod pomjatnymi dnjemi „11. 11. 1921 serbski misionar Marcin Starik z Wjerbna zemřel“. Što bě misionar Starik, hdže je skutkował? Njewědžachmy žanu wotmolwu. A hač do Wjerbna dla toho jěć, njebě nam možno. Tola misionarska direkcija Bratrowskeje jednoty w Ochronowje wědžeše něšto wo nim:

Marcin Starik narodži so 1. februara 1836 we Wjerbnje w Delnjeje Łužicy. Běše pjekar wuknył a zamolwi so potom do misionstwa Bratrowskeje jednoty. W léce 1859 bu wón do Zelenskeje (Grönland) powołany k Eskimowcam. Hišće w samsnym léce so wón na puć poda. Tam je wón hač do léta 1898 — potajkim nimale 40 lět! — skutkował. Potom so nawróci do Ewropy a džeše do Ochronowa na wotpočink, hdžež 11. 11. 1921 zemře.

W léce 1865 bě so woženil ze Sofiju Awgustu Pfeifferec. Wona bě so narodžila 28. 10. 1838 w Beauforce na kupje Jamaika (nawječorna Indiska). Jeje staršej běštaj tohorunja w službě misionstwa Bratrowskeje jednoty. Starikowa mandželska zemře 9. 7. 1919, tohorunja w Ochronowje. Wobaj staj na pohrjebnišću Bratrowskeje jednoty pochowanaj a jeju rowaj tam hišće stej. — W meji léta 1945 je so farski archiw w Ochronowje wotpalil. Tak je so bohužel wjele spalilo, zawěšće tež žiwjenjeběh a zapiski misionara Starika. A je čezko, něšto wo jeho misionarskim džełe prajić. Wěste pak je, zo je tónle Serb 39 lět dolho w kraju sněha a lodu Bože slowo připowědał. Kajka to swěra!

Z wosadow

Njeswaćidlo. 23. winowca znjezbožštaj Herman a Frieda Wodner z Noweje Wsy smjertnje. Z motorskim zrazyštaj pola Wojerec do awta a běštaj na městnje morwaj. Mandželski běše w 58. léce a mandželska w 54. léce žiwjenja. Syn a džowka znjezboženeju staj bohudžak dorosćenaj. Wosada z nimaj začuwa jeju wulku zrudobu.

Drježdžany. Serbske kemše w Drježdžanach budžeja 2. adwenta, 10. decembra, popoldnju w 15.30 hodž., w cyrkwi swjateho Marka w Drježdžanach-Pieschenje. Prědować budže farar P a l e r - Husčanski.

Skrótka

Ekumeniska rada cyrkwjow budže wot 18. 11. hač do 6. 12. 1961 w New Delhi w Indiskej so schadźować. Spominajmy w svojich modlitwach na tele wazne ženědženje!

W Finiskej budže přeni katolski měšnik po reformaciji wuswjećeny.

Lutherowe spisy so wudadža w francoskim přeložku. My so džiwamy a wjeselimo, zo bě tak hoberske džeło w džensnišim času možne.

Nakład Domowina. — Wuchadža z licencu č. 733 nowinarskeho zarjada pola předsydy ministrskeje rady NDR jónkróć za mjesac. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamolwity redaktor: superintendent Gerhard W i r t h - Njeswaćidlski. — Čiść: III-4-9, Nowa Doba, čišćernja Domowiny w Budysnje.

Kupa smilnosće

Na sto milow před městom Kanton w južnej (połdnišej) Chinje pozběhuje so krasna kupa Tai-kam z morja. Zda so čí, zo je tu přiroda z rjanosću brojiła, tak njewšědna je twórba horow a tak wulkotne su jeje barby. Je čí, kaž by stal před žiwym wobrazom. Worjoł steji w čěmnomódrej wodze na rubjenstwo čakajo, na brjóžkach horow wupřestrěwa so morjo čer-

wjenych kwětkow a při brjoze rostu žolte a šarlatowe lilije we swojej pyše so lochko w cunim ranšim wětřiku kolebajo. Nadobo pak so taifun zběha a zetrěje wšu barbojtu krasnosć, njebo so pochmurja, zemja a morjo stej čmowej.

Na tutej kupje, daloko wot wšeho njeměra a wobchada swěta, je nastal wulkotny skutk lubosće, kiž nas dopomina na Bodelschwinghowe wustawy w Bethelu, na jich nastace a roscenje.

Do najhóršich natykliwych chorosców słuša w Dalokim ranju a wosebje w Chinje lepra. Z Noweho zakonja wěmy wo wusadnych, kotrychž je naš Knjez Jezus wuhojil. Woni běchu wustorčeni ze zhromadnosće z druhimi ludžimi a čerpjachu něhdže w zanjesenym a wopušćenym kućiku kraja. W Chinje pak tomu tak njebě. Tam njejsu so přeco po prikaznjach wyšnosćow měli, nic jenož w starych časach, ale tež před pjećadwaceći a wjace lětami. Hdyž sym přez stare džełe chinskich městow přišoł, běhachu za mnu nastajnosći wusadni prošerjo. To bě žalostny wobraz, hdyž sy jich zwohidžene mjezwōča a stawy widža! Što je so wo nich starať?

Šědžiwý dr. Wu Ting-fang, kiž bě křesćan, je so přeni dał do džeła. Z dwěmaj misionaromaj wopyta kupu Tai-kam a zwěsći, zo so wona za jeho wotpohlad hodži. Wotkupi kupu a dari ju misionarej, zo by tón załožil wustawy za wusadnych. To njebě lochka wěc. Bě planowane, založić wjesne jednoty. Do kóždeje jednoty měješe słušeć dwěsć chorych. Kóžda skupina měješe dostać swoju kapalku, swój hospital a swoje zarjadnistwo, tak zo njetrjebaju wbozy chori předaloko běhać a so napinać. Rybacy a mórscy rubježnicy (piraca), kiž běchu kupu dotal wobsedželi, založichu dvě přistawnišći. A w léce 1927 bě wjetšina twarjenjow hižom přikryta.

Žiwa móc tohole předewzaća bě misionar z Kantona. Wón a jeho žona

staj nimale cyłe žiwjenje na tym džełaloj. Trěbne pjenjezy hromadžeštaj pućujo a přednošujo w druhich krajach. K tomu njebě jenož zmužitósć trjeba, ale předewšěm kruteje, njepowalneje wěry. Těhdy mjerwješe so w Chinje hišće z rubježnymi cwołbami, tež na wodže. Ja sym sam dožiwił, kak su tajcy rubježnicy w znatym chinskim přistawje Sanghaj wul-

ku lódz nadpadnyli a wurubili. A wosebje zlě wuwolane běchu cwołby, kiž brudžichu so po morju při južnych pobrjohach Chinje. Tam we tej wokolnosći dže bě tež kupa Tai-kam. Ale našeho misionara njejsu ženje na jeho pučach wobčežowali! Najdžiwiši piraća a jich družina, kiž ličeše po tysacach, mjenowachu jeho samo swojeho přecela, dokelž so tak swěru wo wobohich wusadnych krajanow staraše.

Twarske džeła na kupje derje postupowachu. Wšitcy džełacerjo běchu chinscy ludžo, njech běše to inspektor abo najjednoriši pomocnik. A nimale wšitcy běchu do toho piraća, rubježnicy byli! Či ludžo, kiž mějachu dowěrliwe džeła zastawować, běchu křesćenjo. Doňž njepräiňdžechu wusadni na kupu, zaběraše so misionar z piratami, zo by jich wutorhnył z rubježneho rjemjesla a zaso dowjedł do porjadneho žiwjenja. Podawaše jich rukam džeło a jich dušam słowo wo Božim kralestwje. A woni, kotřiž njejsu so dotal wo žadyn prikaz a zakaz starali, ale druhich čłowjekow nadpadowali a wurubjowali, stupichu nětko do křesćanskeje služby a pomhachu twarić „Raj wusadnych“.

Haj, to běše zawěrnje raj! Cyła kupa za čłowjekow bjez nohow, bjez rukow, z rozežranymi wobličemi! Cyła kupa, bohaće wobdarjena ze wšěmi možnymi rjanosćemi Božeje stwórbje, za tutech bědných čłowjekow!

Z horow so žorli tež w suchich časach jasna čerstwa wodzička. Skalina podawa dosć materiala k twarjenju a pjerše je tak plódna, zo hodža so sadžeć drohotne štomy. We wodže maš njeličomne wustricy, raki a ryby.

Chinski křesćan je tónle skutk zmóžnił a wukrajny misionar je jón dokonjał. Smilnosć njeje wjazana na lud a narodnosć. Njeje Tai-kam prikład za to, zo móžeja sej ludžo, kiž su dobreje wole, pře wšo, štož jich džeři, ruce podać k nadobnym skutkam? E. Kr.